

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ СКЛАДСЬКИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сердюк А.В., здоб. ОС «бакалавр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. Л.О. Кирильсва
Державний біотехнологічний університет

В умовах євроінтеграції та активних процесів конвергенції бухгалтерський облік, зокрема, облік складських запасів повинен бути адаптованим до світових тенденцій. Для результативного та ефективного функціонування підприємства, здійснення співпраці з іноземними партнерами, розширення з ними комунікаційних зв'язків необхідно вивчати та реалізовувати досягнення зарубіжних країн в області організації обліку для формування в підприємствах України неупередженої релевантної інформації та прийняття правильних рішень в логістичній системі суб'єктів господарювання.

Питання методології та розкриття інформації у фінансовій звітності про складські запаси регулюється Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [1] та Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [2]. Відповідно до МСБО 2: «запаси – це активи, які утримуються для продажу в звичайному ході бізнесу, перебувають у процесі виробництва продукції (послуг) з метою продажу та існують у формі основних або допоміжних матеріалів, призначених для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг» [2].

Визначення терміну «запаси» в різних країнах відрізняється. Так, в США сутність поняття «запаси» розкривається як «активи, призначені для продажу протягом одного звичайного ділового циклу, або використання протягом одного виробничого циклу» [3]. В Німеччині під «запасами» розуміють предмети, призначені для короткострокового використання або перепродажу. Для формування неупередженої, релевантної інформації про запаси у формах фінансової звітності відповідно німецьким стандартам бухгалтерського обліку використовують принципи підвищення балансової вартості; нарахування; реалізації.

Основним критерієм, який визначає віднесення активів до запасів, є мета з якою утримуються такі запаси. У різних країнах до категорії запасів відносять відповідно різні складові. Аналітичні угруповання запасів для посилення аналітичності інформації в зарубіжних країнах відрізняються та залежать від інформаційних потреб системи управління підприємства та обраної системи

логістики. Класифікація запасів в зарубіжних країнах наведено в таблиці.

Таблиця 1 – Класифікація запасів у різних країнах

Країна	Елементи запасів
Україна	Товари, готова продукція, напівфабрикати, брак у виробництві, незавершене виробництво, малоцінні та швидкозношувані предмети, сировина і матеріали, тварини на вирощуванні та відгодівлі
Німеччина	Товари, готова продукція, напівфабрикати, незавершене виробництво, сировина і матеріали
Естонія	Товари, готова продукція, незавершене виробництво, сировина і матеріали
США	Малоцінні та швидкозношувані предмети, сировина і матеріали

Правильна оцінка складських запасів на всіх етапах їх руху є запорукою формування неупередженої інформації та розкриття у формах фінансової звітності. У США, як і у багатьох країнах, запаси оцінюються за фактичними витратами на їх придбання на момент їх отримання або використання запасів в процесі виробництва. В Польщі запаси оцінюються за цінами їх придбання, у випадку неможливості виявлення ціни запасів або при їх безоплатній передачі вони оцінюються за цінами на аналогічні або подібні товарно-матеріальні цінності. Зазначимо, що у Франції, в Люксембурзі та у Німеччині запаси оцінюються за найменшою величиною – за собівартістю або за ринковою вартістю. А от на відміну в Іспанії, Португалії запаси оцінюються за ціною їх придбання або витратами на їх виробництво. В Італії та Швейцарії запаси оцінюються за найменшою з двох величин – первісною вартістю (витрати на придбання або виробництво) або чистою вартістю можливої реалізації [3]. В Україні запаси оцінюються за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

Поряд з цим увага бухгалтерів прикута і до вибору методів обліку вибуття запасів, прописані в національному та міжнародному стандарті обліку. Зауважимо, в країнах Євросоюзу та в Україні не застосовується метод LIFO, але в США заборони на його використання не має.

Для обліку запасів використовують постійну та періодичну систему. Система постійного обліку передбачає ведення запасів на однойменних синтетичних рахунках: «Складські запаси», «Товари», «Готова продукція». Перевагою цієї системи є забезпечення ширшої інформації для управління про наявність та рух запасів за кількістю і якістю. Для невеликих підприємств в країнах Європи застосовується система періодичного обліку запасів, де надходження та видаток запасів протягом звітного періоду на рахунку «Складські запаси» не відображається. Характерним в цій системі обліку запасів є відображення тільки початкових запасів, що визначено шляхом інвентаризації, а також використання рахунку «Закупки». Дана система менш трудомістка з точки зору організації обліку запасів, однак втрачається функція систематичного контролю над запасами. Значним недоліком є те, що при її використанні відсутня оперативна інформація про наявність та рух запасів, вона звужує управлінські функції обліку та є необхідність проводити інвентаризацію кожного звітного періоду. За умови застосування інформаційних технологій в обліку перевагу слід віддавати саме використанню системі постійного обліку запасів.

У західноєвропейських країнах, у фінансовому обліку частіше застосовується система періодичного обліку запасів. А система постійного обліку використовується в управлінському обліку. У вітчизняній практиці, на відміну від зарубіжної, застосовується лише одна система обліку наявності і руху запасів - система постійного обліку.

Отже, запаси займають особливе місце у складі майна підприємства, є основним джерелом доходу та відіграють важливу роль в утворенні прибутку. Зарубіжний досвід організації обліку запасів є необхідною умовою для створення сумісної діяльності з бізнес-партнерами, налаштування ефективної системи логістики для створення оптимального складського запасу в організаційній структурі.

Інформаційні джерела

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» № 246 від 20.10.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021

3. Задорожний С. В. Облік і аналіз виробничих запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід. 2020. Вип. 2. С. 26-33. URL.:<file:///C:/Users/Sergey/Downloads/Zadorozhny%20S.V.%20OPDm-21.pdf>